

INLEG-„KUNDE”.

Voortzetting van bladz. 429.

n in Hem is het: het: AMEN, tot de gemeente van de gewoonte om het gepredike te amen, waarmede verkondiging van RVULLING. Met haar schoone af- en der gemeente toespraak om ver te laten hoe rediking van het ods, om ons in enamen aan te al Gods belot- in Wien het ja rediking moet nu ZO IS HET. al Het staat op hwirkbare steun- zelf uit zijnen et JA DER VER-

en der gemeente actie, maar dit Christus, en wel men op. En doet en uitgroeien tot ten Gods, die in straks volkomen ten wekt, nu bel- behagen onver- klimt uit Sions en de gemeente Jw wond'ren dag p aard' de glorie d volk van Uwe dus wederom de eridit den Vader belijdt dat Gods vuld. En alzo n lof van de ge- onveranderlijke JA blijft tot in

erschoon. Chris- trouwe knech- illing. Zie maar, gekroond als Uw pen zijt. En Hij et amen, zoodat ggen: Amen, gij illing. Wij loven m. Want gij zijt men wordt Hem e hoort er in de eiligen, een mu- heit. En de en- iden zich. En de angen op de be-

ls het beloftebe- wordt? Als er U komt de be- met verwaarloo- Wie kan nu nog belofte? Wie kan DER VERVUL- kracht beroofd. EN ZEGGER. En EN NEEN. Het ang van Sions Wie mag de be- God aangrijpen Jezus Christus? inde speculaties! gemeente als het en hebben alle cht. En nu weidt onderend oog- zie van hulp en n wonder aan- van het welbe- Het is in Jezus Het komt door en verkondigen it beval. diking groeit de ds. geroepen heili- l. Gij zijt kinde- s als het JA DER

v. d. B.

Er ging een geritsel door de vergadering. Vele leden konden het niet zoo gauw volgen. Doch zij zwegen toch maar weer, want zij dachten: de voorzitter zal het wel weten — anderen waren het er eigenlijk niet mee eens. Zij zwegen evenwel ook, want zij verzetten zich niet graag tegen den voorzitter, orde en rust en een lijntje na de herdenking waren ook wat waard, dachten zij. Toch was er een lid dat bezwaar maakte. „Voorzitter”, zeide hij, „met uw stelling kan ik onmogelijk accoord gaan. Zonder onbeleid te zijn, moet ik zeggen: uw be- toeg is dwaasheid. Hoe kan nu vertrouwen, dat er van- daag pas kan zijn, omdat we nog maar sinds heel korten tijd dat document en het zegel hebben gezien, hoe kan dat nu vroeger aanwezig zijn geweest? En wat Uw bewijs aangaat, — met uw verlof voorzitter — dat raakt kant noch wal. We moeten in ons communicé immers onderscheiden tusschen datgene wat bij de verzegeling TERSTOND en dus nu reeds honderd jaar lang het ge- val was, en datgene wat NU PAS kon geschieden. Dat EERSTE nl. mijnheer de voorzitter, „alsluiting”, was het zegel al oogenblikkelijk, en dat TWEEDE, bewijs dat het dossier van dien man Verus is, was het ook al ter- stond, maar dat DERDE, dat het dient om ONS vertrou- wen te versterken, dat doel kan natuurlijk NU PAS bereikt worden, nu WIJ er zijn en het dossier mochten openen. Mijnheer de voorzitter, aangezien ik uw con- clusies met de eerste elischen van logica en taalbegrip en gezond denken in strijd acht, en bovendien een smet op de wijsheid en voorzichtigheid van Verus, conlormeer ik mij met uw conclusies niet.”

Evenwel, de voorzitter zette zijn wil dóór. Die be- zwaarde mijnheer werd geroyeerd. Een paar anderen, die het niet alleen met hem eens waren, maar het ook durf- den zeggen, eveneens. De conclusies van den voorzitter werden toen met algemeene stemmen aanvaard. In de pers werd iets gepubliceerd over scheurmakings, en zoo.

Onmogelijk, zoolets?

Neen, volle ernst. „Echt historisch”.

Want een professor schreef den 30 Sept. 1944:

Volgens art. 33 N.G.B. dient het sacrament „En ook om ons geloof te voeden en te onderhouden”. DUS is er bij den Doop geloof aanwezig. „Als er geen geloof is, kan het niet gevoed en onderhouden worden”.

Toen diezelfde doopouders van daarstraks ook dit zwaart op wit laken, duizelde het hun. Zij zeiden tot elkaar: hoe kan iemand dat nu schrijven? Dat iemand er zoo over denkt, vinden zij erg, maar dat iemand zijn leer zoo wil bewijzen, dat achten zij eenvoudig onmogelijk. Want zij zelf, die van die leer niets moesten hebben, zij leefden zelf zoodicht bij hun belijdenis. Zij kenden hun catechismus zoo goed: dat God ons in het sacrament verzegelt de belofte des Evangelies. Zou die geleerde schrijver dat niet meer gelooven? — En zij kenden zelf ook zoo goed dat heer- lijke artikel 33:

onze goede God (ja, zoo spreekt het geloof!) heeft ons de Sacramenten verordend (wat een lieftde, wijs- heid, lankmoedigheid!)

— „om aan ons Zijn beloften te verzegelen”, (1e)

— „en om panden te zijn der goedwilligheid en genade Gods te onswaarts”, (2e)

— „en ook om ons geloof te voeden en te on- derhouden”, (3e)

Die ouders namen den tekst van het artikel nog eens voor zich, en zeiden tot elkander: dat is toch duidelijk genoeg? „om aan ons Zijn beloften te verzegelen” — dat is toch wel heel wat anders, dan geloof dat in het hart aanwezig is? Wat zou die professor dan toch met die woorden van art. 33 doen? — Och, het was voor hen zoo helder, wat dat artikel zegt: natuurlijk dat EERSTE, dat begint oogenblikkelijk met de ver- zegeling, in het oogenblik van den Doop, het Avondmaal, worden ons GODS BELOFTEN VEZEGELD;

en dat TWEEDE, is ook oogenblikkelijk het geval: dat sacrament is nu elk volgend oogenblik pand van Gods goedwilligheid en genade jegens hen die het ontvingen. — wat een heerlijkheid;

en dat DERDE, is een doel, dat natuurlijk pas vervuld kan worden vanaf het oogenblik dat er van „geloof” gesproken kan worden; dat, zoo zeiden die ouders, dat belijden WIJ nu, volwassenen, die tot GELOOF gekomen zijn: dat God al eeuwen geleden sacramenten verordend heeft, die hij eeuwen later aan ons liet bedienen, die vandaag ons geloof moeten voeden en onderhouden. Dat kan natuurlijk door onze kindertjes nog niet be- leden worden, zeiden zij, — de wurmpjes kunnen amper loopen. Maar natuurlijk gelden die woorden voor hen als degenen die Gods beloften hebben. En wat is dat rijk, voor ons, en ook al voor hen. Want immers, het Sacrament IS verzegeling der beloften, (1e), en het IS pand van Gods genade en goedwilligheid tegen hen, die het ontvingen (2e), — ook voor die kindertjes — en het heeft ten DOEL hun geloof te voeden en te on- derhouden (3e). Maar WANNEER dat geloof er is, en WANNEER dus dat doel wordt bereikt, WANNEER dat voeden en onderhouden begint, — ja, zeiden die ouders, dat staat er nu juist niet. Dat doet er ook niet toe, in een belijdenis namelijk niet. Want wij belijden wat wij weten. En voorts belijden we ONS geloof, — niet dat van onze kleine kindertjes, neen, ONS geloof dat in onze harten is gegroeid, gewerkt door den Geest met de verkondig- ing des heiligen Evangelies.

Zoo spraken die ouders, zooals zij eerst HUN formu- lier verdedigd hadden, zoo verdedigden zij nu HUN be- lidenis. Daar lieten zij geen professor tusschen komen Ook ge synode. Want die belijdenis was hun troost in leven en sterven, voor hen, en hun zaad. Neen, het verhaal was, helaas, niet onmogelijk.

Want wat die ouders daar lazen, over art. 33 en zoo- schreef professor Grosheide, voorzitter van deputates voor zwaargheden, zelf neer. En hij bond er de kerk aan, de ouders en de candidaten.

Maar ook ditmaal had de professor zijn belijdenisdooft van te voren zelf met kuiperlaansche spelden gevuld

Een laatste verhaal. Aansluitend aan het vorige. riet gaat over:

„HIET GRAVAMEN VAN SOPHOS”

Toen dat herdenkings-deputaten-comité van het vorig verhaal zijn eerste vergadering hield, was daar in de buurt een eenvoudig man. Zijn naam was Sophos.

Hij begreep uit enkele uittalingen, eerder dan vele anderen, in welke richting die voorzitter door allerlei invloeden gedreven werd. Hij voorzag het conflict, en hiel tijdig en duidelijk zijn waarschuwend stem op. Hij sprak:

„Mijne heeren, ik vestig er uw aandacht op, dat dat zegel van Nathanaël Verus, nu inderdaad in uw handen is. Dat zegel is voor u allen die het ont- ving, hetzelfde echte heusche zegel. Vergeet dat in de eerste plaats niet. Maar ik zeg u erbij, ge moet ook vertrouwen in dat zegel hebben, anders baat het u niets, als ge niet vertrouwt hebt ge wel het echte zegel in handen, maar het krijgt voor u niet de waarde en betekenis die het voor anderen heeft, en voor u allen hebben moet. Dan maakt gij u ook door wantrouwen uw plaats in dezen kring, onwaardig. Mijne Heeren, ik waarschuw u om geen dezer dingen te vergeten of te verwaarlozen, vanwege de booze machten die uw arbeid tegen- staan.”

Toen Sophos dat advies had uitgebracht, viel de voor- zitter drifftig nit:

„Onze vriend Sophos, mijne Heeren, is van meening, dat dit zegel voor ieder die het ontvangt, het- zelfde is, en voor ieder, onverschillig of hij ver- trouwt of niet vertrouwt, dezelfde betekenis houdt, en hij leert, dat het zegel eerst, als gij er vertrouwen in hebt het manuscript verzegelt.”

Deze meening mijne Heeren is ontoelbaar.”

En daar waren alle heeren het over eens. Ook Sophos. Alleen maar, de voorzitter had van zijn woorden niets begrepen.

Onmogelijk, zulk een misverstand bij een respecta- belen voorzitter? Helaas niet.

Want, nog steeds dezelfde hoogleeraar, schreef letter- lijk, dat Prof. Greijdanus' opvatting over de sacramen- tskwestie deze is:

„dat het sacrament voor ieder, die het ontvangt, hetzelfde is (in strijd met Art. 35), en dat het eerst als het geloovig aanvaard wordt, Gods belofte ver- zegelt.”

Toen nog eens diezelfde ouders van hierboven ook deze woorden onder oogen kregen, hebben zij samen eerst eens enkele oogenblikken heel hartelijk ge- lachen. Denk eens aan, zeiden zij tegen elkaar, dat laatste wat hier staat, zou betekenen, dat Prof. Greij- danus, als hij die bekende anecdote van het „verze- gelde manuscript” zou moeten verklaren, in volen ernst zou leeren: dat het zegel van dien autobiograaf PAS NA HONDERD JAAR — toen het handschrift werd geopend en na enkele aanvallen op zijn echtheid geloofd — dat zijn zegel TOEN PAS ZIJN DOCUMENT VEZEGELDE. Terwijl die man al een eeuw daarvoor bij den notaris aan het verzegelen was!..

Met zooveel dwaasheid moesten die beide menschen toch maar eerst eens den spot drijven. Zij hadden ni- vroeger van Ds Greijdanus catechisatie gehad, en wisten nog zoo best, hoe precies hij was. En dan zooiets te lezen, — dat was nu kortweg belachelijk, nietwaar?

Intusschen, bij lachen bleef het niet. Zij wilden nu ook precies weten, waar zij aan toe waren. Daarom zeften zij zich tot studie van die praedavizen en brochures van Prof. Greijdanus. Zie je wel, zeiden zij toen, nog geheel dezelfde schriftuurlijke leer als vroeger op de catechisatie. Alleen nog veel duidelijker gezegd. Zij lazen im- mers hoe Prof. Greijdanus er volen nadruk op legt, dat het sacrament voor ieder die het ontvangt, ook den ongelooovigen bondeling, een echt sacrament is, dat een ongelooovige hetzelfde echte teeken en zegel ontvangt als de geloovige. En hoe met kracht werd ge- waarschuwd tegen allerlei verderfelijke invloeden die bezig waren die oude waarheden van Schrift en belij- denis te ondermijnen. Maar nergens lazen zij er iets van, dat hun vroegere dominee nu leeren zou, dat het sacra- ment ook voor iedereen dezelfde vrucht afwerpt, voor ieder, onverschillig of hij gelooft of niet gelooft, de- zelfde waarde en betekenis heeft en krijgt en houdt. Integendeel, zij begrepen, dat er hier juist volle ernst meer werd gemaakt, dat de ongelooovige het sacrament — het echte — ontvangt tot zijn verdoemenis, maar dat hij niet de „waarheid” van het sacrament ontvangt. En zij concludeerden, dat dit nu precies naar „art. 35” was.

Toen die menschen dit alles gelezen hadden stond het voor hen heelemaal vast, dat van die leer van Prof. Greijdanus een meer dan dwaze voorstelling was ge- geven. Ze konden zich haast niet begrijpen, dat zooiets gebeurde door zulke geleerde en eerbiedwaardige heeren. Ze zeiden: je krijgt den indruk dat die bezwaarschriften nauwelijks serieus gelezen, laat staan begrepen zijn; hoe is dat alles mogelijk, terwijl intusschen toch maar de doop van ons kindje wordt belemmerd en dominees van den preekstoel worden afgehoeden op grond van hun bezwaren, die niet eens begrepen zijn....

Het is wél onbegrijpelijk voor zulke eenvoudige men- schen, dat een professor zijn collega en broeder zulke ondenkbare dingen beweren laat.

Maar het geschiedde, in zwaren ernst, en in een zwaar verband. Het geschiedde door een hoogleeraar in de ult-leg-kunde.

Doch de professor had óók dit Greijdanusdooft met de spelden van zijn eigen misverstand gevuld.

Hiermee zijn de verhalen ten einde. De citaten ook hi

De verhalen kunnen we wel weer vergeten: dien man met zijn artikel, en den autobiograaf, en die niet-be- grijpenden voorzitter.

Maar de citaten willen we niet vergeten en de con- clusies van al die verhalen evenmin.

Want daarin drong onweerstaanbaar zich naar voren de pijnlijke vraag:

hoe het mogelijk is, dat én uit het doopsformulier, én uit de belijdenis, én uit de bezwaren die werden afge- wezen, de Synode der Gereformeerde Kerken zulke on- begrijpelijke, ja, onmogelijke, conclusies te voorschijn wist te halen, dat het verstand van eenvoudige men- schen er bij komt „stil te staan”, en hun geloof zich van zulke dwaasheden alleen maar vrij kan maken.

De Synode? Ja, want we vergeten niet, dat Prof Gros- heide schreef: zoo doet nu, zoo redeneert en concludeert nu de SYNODE. Dat toch is juist het onstelende. De Synode werpt „ergernissen” skandala, struikelblok- ken, op voor geloof en verstand en hart van het volk Gods. Want die Synode verscheurt hun doopsformulier. Die Synode verkracht hun belijdenis. Die Synode — en misschien is dat nog het ergste wel — begrijpt vervol- gens niet eens recht de gravamina die door haar in Gods Naam worden afgewezen.

Dat vergelen we niet, want dat is de afgrond waar wij voor zijn komen te staan. Dat is de diepte, waarin God Zijn volk heeft laten zinken. Niet begrijpen. En toch handelen. — Niet verstaan. En toch vonnissen....

Wee der wereld van de ergernissen....

Maar, zoo hoor ik een slaperige stem achtersaankomen: de Synode zal het wel weten.... zooveel bekwaam en geleerde menschen bij elkaar....

Jawel broeder, maar herinnert ge u dien man, die spelden in zijn doosje vond? — Welnu, ook die man was geleerd en zeer bekwaam. Meer nog, hij bedoelde het uitnemend. Voorts was hij zelfs „ter goeder trouw”.

Alleen maar: Hij was nu eenmaal in-leg-kundige....

En dat bleef hij. — Helaas!

Bergschenhoek

H. J. Schilder

1) De drie in het bovenstaande besproken citaten zijn alle aanhalingen uit den brief van Prof. Grosheide aan Ds Waagmeester, d.d. 30 Sept. 1945, afgedrukt in ons blad van 10 Augustus, en aldaar door ons voorzien van nummering. De hier besproken gedeelten zijn in dien brief te vinden bij de nos 7, 8—9, 13—16. De brief is reeds eerder afgedrukt geweest in het kerkblad van Helpman: daaruit heb ik den tekst telkens overge- nomen.

Hierboven kwam nog niet ter sprake wat Prof. Gros- heide zegt over het vervolg (midden) van art. 33. Wel het begin, daar dit bij Prof. Grosheide telkens het argument bleek te zijn. Van het vervolg zeggen we hier nog dit:

Prof. Grosheide verwijst naar de woorden uit het midden van art. 33, dat „de sacramenten zijn teekenen en zegelen van een inwendige, onzienlijke zaak” (brief, punt 12). Zekere slordigheid in het overspringen van het begin op dit midden is hier o.i. ook l.v.m. andere correspondentie van Prof. G., niet te miskennen. Voorts is het onderstrepen van alleen het woord „inwendige” in dit geval aan inlegkunde weer niet vreemd. Inder- daad is het de heerlijkheid van het sacrament, dat het — zelf o.m. zichtbaar zijnde, — iets beteekent en ver- zegelt wat nu juist inwendig en onzichtbaar is: dat leerden we op de catechisatie al en daar leven wij bij. Maar de inlegkunde is weer dat de schrijver de „zaak” verengt tot de GESCHIEDENIS genaderwerking in het hart, en daarmee de „zaak” o.i. ook eenzijdig versmalt tot uitsluitend het toepassende werk des Geestes in het hart, in plaats van op den volen rijkdom van het werk Gods in Jezus Christus voor zondaren; vgl. het in het artikel voorgaande „zooewel... als”, en het volgende: Jezus Christus is hunne „waarheid”.

— Zoo kan de schrijver ook uit deze woorden met triomf de subjectivistische en spiritualistische spelden te voorschijn halen, die hij eerst zelf ook in dit doosje heeft gelegd.

We willen met dit artikel de bespreking van genoem- den brief tevens besluiten en vatten enkele resterende punten hier kort samen:

ad 6. „Wanneer men, gelijk sommige bezwaarden doen, de geloofsgehoorzaamheid tot voorwaarde maakt van de vervulling der belofte Gods, is men inderdaad zeer dicht bij het Remonstrantisme”. Met het voorzich- tige „zeer dicht bij” veroordeeld naar ons gevoelen de schrijver zichzelf. In een conflict als het onderhavige moet men nl. duidelijk spreken. Als het ambt in geding is, moet men den moed hebben te zeggen: DIE en DIE (niet maar „sommigen”) ZIJN remonstranten. En als men dat niet durft, of niet kan, moet men zwijgen. Deze stijl lijkt lankmoedigheid, maar is als het erop aan komt, verdachtmaking. — Zie voor de kwestie van het Re- monstrantisme zelf: de artikelen van Ds Bremmer in dit blad (over den tijdsfactor bv.), voorts Looze Kalk, Verklaring van Gevoelen, e.d.

ad 10. De „tweede”, „samenpreking” (17 Maart) mag slechts onder reserve dien naam dragen: toen is alleen in korten tijd schriftelijk een en ander vastgesteld van (15 Maart) op welk een en ander dan ook alles op aan komt.

ad 11. De aparte vermelding dat mijn antwoord (d.d. 22 Maart 1944) „niet gevraagd was” behoort tot het verontschuldigungsapparaat, waarmee achteraf de schuld naar mij toe gesuggereerd wordt, vgl. artikel „Aporie...” in vorig no; en daargenoemde Ref. Stemmen.

ad 13. „Cand. Schilder schijnt de opvatting van Prof. Greijdanus te huldigen....” — Vraag: met welk recht spreekt de schrijver van een schijn (door mij gecursi- veerd)? Ik heb in mijn schriftelijke stukken geen enkel- lingen grond gegeven voor deze weergave. En mondeling ook niet, maar bovendien heeft het mondelinge geen rechtskracht, zoals ik 15 Maart 1944 vóór en na uit- drukkkelijk verklaard heb. Wat moet men denken van deputaten die in naam des Allerhoogsten recht spreken op grond van een schijn? En dan nog wel een schijn van overeenstemming met een — zooals boven bleek — totaal verkeerd begrepen opvatting?

O, gij vergadering gezeten om recht te doen....